

Willem Westerbeke. Antwerpen 2006

עֲתִירַת יִצְחָק

חלק ב כרך א

תרגום הולנדי של המחזור ליום כפור על ידי

ד"ר יצחק דסברג

ירושלים שנת תשמ"ג לפ"ק

'ATIRAT JITSCHAK

DEEL II BAND I

HET SMEKEN VAN JITSCHAK

VERTALING EN BEWERKING IN HET NEDERLANDS

VAN HET MACHZOR VAN JOM KIPPOER

DOOR

I. DASBERG

Deo de hebra met additie van Poik

Gesamt:

Yom Kippour

8-10-2019

מחזור ליום כפור

GEBEDEN VOOR DE VERZOENDAG

VERTALING EN BEWERKING

I. DASBERG

REDAKTIE EN LAY-OUT

RABBIJN I. VORST

UITGEGEVEN DOOR HET

NEDERLANDS-ISRAËLIETISCH KERKGENOOTSCHAP

AMSTERDAM — 5743/1983

וְתַעֲרַב עֲלֵיךָ עֲתִירָתֵנוּ

Copyright © 1983 I. Dasberg, Jeruzalem en
Nederlands-Israëlietisch Kerkgenootschap, Amsterdam

Moge ons smeken aangenaam voor U zijn

Colofon

zetten	Keterpress Ltd., Jeruzalem
drukken	Vonk bv, Zeist
binden	Stokkink bv, Amsterdam
produktie	Bureau Marcus, Amstelveen

Deze uitgave kwam tot stand met financiële steun van
The Memorial Foundation for Jewish Culture.

bladeren moet worden vermeden. Daar waar dat onvermijdelijk is, moeten de verwijzingen zo helder mogelijk zijn. Daarnaast moeten zeer duidelijke aanwijzingen worden gegeven ten aanzien van bepaalde handelingen, zoals bijvoorbeeld het open en dicht maken van het Aron Hakodesj en waar men staat of (in de regel) zit.

Ook het aangeven welke stukken zacht worden gezegd, waar de chazzan weer begint of welke stukken zin voor zin afwisselend door voorganger en gemeente worden gezegd, mag niet worden vergeten. (In dit verband moet opgemerkt worden dat het woord chazzan soms tussen haakjes is geplaatst. Dit betekent dat de chazzan daar hardop begint, maar dat de betreffende tekst tevens door de gemeente wordt gezegd.)

4. Een korte uitleg van de voornaamste aspecten van de dienst ter verduidelijking van bepaalde handelingen en begrippen moet steeds tussendoor worden gegeven.

Zoals op de titelpagina wordt vermeld is dit machzor meer dan een vertaling; het is ook een bewerking. Dit komt vooral tot uitdrukking in de door de heer Dasberg vervaardigde samenvattingen van de diverse piejoetiem en seliechot en in de talloze keren dat hij de gebeden toelicht.

Rabbinj Vorst, werkzaam bij de Joodse gemeenten Amsterdam/Amstelveen en Rotterdam heeft dit machzor zo eenvoudig als maar enigszins mogelijk hanteerbaar gemaakt door de verzorging van de lay-out en het plaatsen van de hierboven onder 3 genoemde aanwijzingen en verwijzingen op zich te nemen. Tevens schreef hij het hoofdstuk "Jom-Kippoer – praktische punten".

Het streven naar functionaliteit en duidelijkheid was voor ons als uitgever zodanig belangrijk, dat wij bij een zich soms voordoeende strijdigheid met de gebruikelijke typografische eisen uitdrukkelijk aan de zetter opdracht hebben gegeven die eisen niet te laten prevaleren.

VERANTWOORDING VAN DE UITGEVER

Het is bijzonder verheugend dat volgens plan twee jaar na de uitgave van het machzor voor Rosj Hasjana nu het deel voor Jom Kippoer kan verschijnen. Dat dit mogelijk is, is vooral te danken aan de heren I. Dasberg te Jeruzalem en I. Vorst te Amstelveen.

Dokter Dasberg heeft een uitzonderlijke prestatie verricht door de moeilijke vertaling van het machzor voor de Jamiem Noraiem geheel te volbrengen en van vele verklarende aantekeningen te voorzien. De huidige Joodse gemeenschap in Nederland en de eerstkomende generaties hebben alle reden om hem daar buitengewoon dankbaar voor te zijn.

Rabbinj ing. Vorst heeft enorm veel werk verzet door met grote nauwkeurigheid alle teksten door te nemen en zodanig te plaatsen, dat van dit machzor door een zo groot mogelijk aantal personen een optimaal gebruik zal kunnen worden gemaakt.

Bij de uitgave van dit machzor – dat ter wille van de hanteerbaarheid in twee delen van ongeveer gelijke omvang is uitgebracht – zijn wij van dezelfde richtlijnen uitgegaan als bij de uitgave van het machzor voor Rosj Hasjana, te weten:

1. De vertaling moet zoveel mogelijk in eenvoudig en vlot leesbaar Nederlands geschreven zijn.
2. Volstaan kan worden met een beperkte vertaling; veel lange en moeilijke piejoetiem en seliechot, die in de meeste sjoels in Nederland niet of zacht worden gezegd, behoeven niet in vertaling te worden opgenomen. Dit te meer omdat deze gebeden zelfs bij de best mogelijke vertaling zonder een uitvoerige verklaring veelal onbegrijpelijk zouden zijn. Daarom is in de meeste gevallen van deze stukken een samenvattend inhoud gegeven in begrijpelijk Nederlands.
3. De dienst moet ook voor degenen met een geringe Joodse kennis of voor hen die slechts sporadisch de sjoel bezoeken makkelijk volgbaar zijn. De noodzaak om heen en weer te

INLEIDING*

Voor de algemene beschouwing over het machzor van de Jamiem-Noraïem, de ernstige en indrukwekkende dagen aan het begin van het joodse jaar kan ik verwijzen naar de inleiding voor het machzor van Rosj-Hasjana.

Jom-Kippoer is van deze dagen wel de meest belangrijke en wordt daarom de jom hakkodesj, de heilige dag genoemd.

De gebeden hebben dan als onderwerp de kappara, de verzoening door God van de zonden die ieder mens in het afgelopen jaar mocht hebben begaan, hetzij onwetend, hetzij met vol bewustzijn. Daarnaast zijn er gebeden voor seliecha en mechie-la, voor vergiffenis en kwijtschelding voor deze overtredingen en verkeerde handelingen. Bovendien is er in het vaste formulier van de vanouds ingestelde gebeden een belijdenis van zonden ingevoegd. Deze belijdenis wordt uitgesproken aan het eind van de 'Amida, het hoofdgebed, dat staande met het gezicht naar de tempelberg gericht uitgesproken wordt. Er is geen sprake van ik, maar van wij, dit wordt collectief in het meervoud geformuleerd uitgesproken.

De enkeling stelt zich mede aansprakelijk voor de gedragingen van heel het volk.

Evenals op de dagen voor en na Rosj-Hasjana worden seliechot gezegd. Deze gebeden hebben als inhoud het belijden van zonden en het vragen om vergiffenis daarvoor. Sommige hebben als onderwerp de 'Akeda, het binden van Jitschak door Awraham op het altaar, met de bede de bereidwilligheid van deze twee voor ons als een voorspraak te doen zijn. Zij spreken ook van het leed in de ballingschap en de uiteindelijke verlossing in het messiaanse tijdperk.

Daar de auteurs van de ingevoegde pjoetiem en seliechot min of meer dezelfde onderwerpen als uitgangspunt van hun gedichten en proza gebruikt hebben, komt men vaak herhalingen tegen, zij het in verschillende bewoordingen.

*Zie ook de inleidingen op de afzonderlijke gebeden.

Tenslotte willen wij allen die in enig stadium aan de totstand-koming van dit machzor hebben meegewerkt (typen, corrigeren enz.) van harte hiervoor dank zeggen.

Moge dit machzor beantwoorden aan zijn doel om de in Nederland wonende Joden nader tot hun Schepper te brengen. Dat Hakadosj, Baroech Hoe, hun gebeden en die van het gehele Joodse volk moge verhoren.

Amsterdam, tammoez 5743
juni 1983

De Permanente Commissie
tot de Algemene Zaken van het
Nederlands-Israëlitisch Kerkgenootschap

J.S. van der Hal, voorzitter

Drs. J. Sanders, secretaris

JOM-KIPPOER — PRAKTISCHE PUNTEN

VERGIFFENIS VRAGEN EN SCHENKEN

Op Jom-Kippoer kan men vergiffenis krijgen voor begane zonden. Voorwaarden daartoe zijn (1) dat men — aan de hand van de zondenbelijdenis — toegeeft dat men de zonden heeft begaan, (2) dat men spijt heeft van het verleden en (3) dat men goede voornemens koestert voor de toekomst. Dit wat betreft zonden die men tegenover G.d heeft begaan.

Wanneer men een medemens iets heeft aangedaan — roddelen, beledigen, bedriegen, lichamelijk letsel toebrengen, enz., enz. — dan is het niet voldoende wanneer men G.d om verzoening smeekt. Men zal dan eerst de desbetreffende persoon vergiffenis moeten vragen, rechtstreeks of via een tussenpersoon. De dag vóór Jom-Kippoer is daarvoor het meest geschikte moment.

En zoals het voor de ene partij een mitswa is vergiffenis te vragen, zo is het voor de andere partij een mitswa vergiffenis te schenken.

*

De vertaling van een toepasselijk gebed dat in sommige sidoeriem voorkomt, luidt:

Ribono sjel olam, Heer der wereld,

Hierbij vergeef ik iedereen die mij tot kwaadheid bracht of tegen mij zondigde,

of het nu mijn lichaam betrof of mijn geld, mijn eer of mijn bezit,

of het nu uit dwang geschiedde of vrijwillig, per ongeluk of opzettelijk,

of hij nu in spraak tegen mij zondigde of in daad, gedurende dit bestaan

of in een ander,

moge niemand om mij gestraft worden.

*De indrukwekkende tempeldienst wordt in de tora beschreven in het boek Wajikra, Leviticus, hfd. 16, en wordt uitvoerig uiteengezet in het talmoe tractaat Joma — de dag—, zoals Jom-Kippoer daar wordt genoemd. Deze dienst is het middelpunt van het moesafgebed.**

Op sjabbat en feestdagen bestaan de dagelijkse gebeden uit Sjachariet (het ochtendgebed), Moesaf (het toegevoegde gebed) en Mincha (het middagebed). Op Jom-Kippoer wordt nog een slotgebed, Ne'ïela, gezegd op het tijdstip dat de dag ten einde spoedt.

Daar de diverse ingevoegde gebeden voor Jom-Kippoer in een buitengewoon moeilijke stijl geschreven zijn en zonder vele commentaren moeilijk te lezen en zeker moeilijk te vertalen zijn, heb ik vaak de inhoud waar mogelijk in een vrije vertaling weergegeven. Soms heb ik alleen maar de bedoeling van de tekst aangeduid, zoals ik dat in de bewerking van het machzor van Rosj-Hasjana gedaan heb.

Moge op de ontzagwekkende dagen en vooral op Jom-Kippoer het religieus gevoel van de joodse mens verdiept worden en de communicatie met God door ons gezamenlijk gebed verinnigd worden, mede door een beter begrip van deze nederlandse vertaling en bewerking.

Wederom wil ik hier mijn grote dank betuigen aan mijn Rav, leraar en vriend Aharon Schuster, en aan mijn broer Nathan, die het typoskript kritisch hebben doorgenomen en van wier op- en aanmerkingen ik een dankbaar gebruik heb gemaakt.

*Zie blz. 603

Jeruzalem 5743 ירושלים תשמ"ג
יום ראשון לפרשת
"לשועתך קויתי ה'"
„Om Uw hulp heb ik gebeden, o God”

Jitschak Dasberg

הדין המתחרט והמבקש התרה צרף לפרוט הנדר, אף דעו נא רבותי כי אי אפשר לי לפרוטם כי רבים הם, ואין אני מבקש התרה על אותם הנדרים שאין להתיר אותם, על כן יהיו נא בעיניכם כאלו הייתי פורטם.

Vervolgens spreekt het rechtscollege drie maal de volgende tekst uit:

הכל יהיו מתרים לך הכל מחולים לך הכל שרויים לך. אין כן לא נדר ולא שבועה ולא נזירות ולא אסר ולא קונם, יש כן מחילה וסליחה וכפרה. וכשם שמתירים הבית דין של-משה, כך יהיו מתרים בבית דין של מעלה.

De vierde persoon verklaart tenslotte:

הרי אני מוסר מודעה לפניכם ואני מבטל מכן ולהבא מה שאקבל עלי כל-הנדרים וכל שבועות ונזירות ואסרים וקונמות וחרמות והסכמות וקבלה בלב הן בהקין הן בחלום חוץ מגדרי מענית בשעת מנחה. וכאם שאשבח לתנאי מודעה הזאת ואדר מהיום עוד, מעתה אני מתחרט עליהם ומתנה עליהם שיהיו כלם בטלים ומבטלים לא שרירין ולא קזמין ולא יהוון חלין כלל וכלל בכלם מתחרטנא בהון מעתה ועד עולם.

MIKWE

Heren maken op 'Erew Jom-Kippoer gebruik van het mikwe, het rituele bad.

ETEN EN DRINKEN

Het is een mitswa om op de dag vóór Jom-Kippoer extra veel – licht verteerbaar – voedsel tot zich te nemen. Met Jom-Kippoer samen wordt het dan beschouwd alsof men twee dagen heeft gevast.

HATARAT NEDARIEM – HET NIETIG VERKLAREN VAN GELOFTEN

Het is de gewoonte om op 'Erew, de dag vóór, Jom-Kippoer – of al eerder – voor een rechtscollege van drie personen een verklaring af te leggen waarin men alle geloften e.d. die men vrijwillig op zich heeft genomen, nietig verklaart.

Meestal vindt deze procedure plaats na afloop van het ochtendgebed. Terwijl drie van de aanwezigen samen – zittend – als rechtscollege fungeren, legt een vierde persoon – staande – voor hen de onderstaande verklaring af:

שמעו נא רבותי דינים ממחים, כל-נדר או שבועה או אסר או קונם או חרם שנדרתי או נשבועתי בהקין או בחלום או נשבועתי בשמות הקדושים שאינם נמחקים וכשם הוי"ה ב"ה וכל מיני נזירות שקבלתי עלי ואפילו נזירות שמשוין וכל שום אסר ואפילו אסר הנאה שאסרתי עלי או על-אחרים בכל-לשון של אסר בין בלשון אסר או חרם או קונם וכל שום קבלה אפילו של מצנה שקבלתי עלי בין בלשון נדר בין בלשון נדבה בין בלשון שבועה בין בלשון נזירות בין בכל-לשון וגם הנעשה בתקיעת כף בין כל-נדר ובין כל-נדבה ובין שום מנהג של-מצנה שנהגתי את-עצמי וכל מוצא שפתי שיצא מפי או שנדרתי וגמרתי בלבי לעשות שום מצנה מהמצות או איזו הנהגה טובה או איזה דבר שנהגתי שלש פעמים ולא התניתי שיהי בלי נדר, הן דבר שעשיתי הן על-עצמי הן על-אחרים, הן אותם הידועים לי הן אותם שכבר נשכחו ממני בכלהון מתחרטנא בהון מעקרא ושואל ומבקש אני ממעלתכם התרה עליהם כי יראתי פן-אכשל ואלכד חס ושלום בעון נדרים ושבועות ונזירות וחרמות ואסרים וקונמות והסכמות. ואין אני תוהא חס ושלום על קיום המעשים הטובים ההם שעשיתי, רק אני מתחרט על קבלת הענינים בלשון נדר או שבועה או נזירות או אסר או חרם או קונם, או הסכמה או קבלה בלב, ומתחרט אני על-זה שלא אמרתי הנני עשה דבר זה בלי נדר ושבועה ונזירות וחרם ואסר וקונם וקבלה בלב. לכן אני שואל התרה בכלהון ואני מתחרט על כל-הנזכר בין אם-היו המעשים מדברים הנוגעים בממוז בין מדברים הנוגעים בגוף בין מדברים הנוגעים אל-הנשמה, בכלהון אני מתחרט על לשון נדר ושבועה ונזירות ואסר וחרם וקונם וקבלה בלב. והנה מצד

KLEDING

Ter ere van Jom-Kippoer — 'ondanks' het vasten is deze dag een jomtov — doet men schone en nette kleren aan.

In sjoel dragen de getrouwde mannen een speciaal wit kleed.

Een talliet wordt bij alle diensten gedragen, ook 's avonds.

SE'OEDA MAFSEKET — LAATSTE MAALTIJD

Aan het einde van de middag wordt een sfeervolle laatste maaltijd gegeten met licht verteerbare spijzen. Het tijdstip waarop men de maaltijd uiterlijk moet beëindigen — dat is hetzelfde tijdstip als waarop het werkverbod begint — is in de loeach aangegeven.

BIRKAT HABANIEM — DE KINDERZEGEN

Voordat men naar sjoel gaat worden de kinderen gebensjt.

Tot een zoon zegt men:

יְשִׁימָךְ אֱלֹהִים כְּאַפְרַיִם וְכַמְנַשֶּׁה.
Moge G.d je doen zijn als Efraïm en Menasjè.

Tot een dochter zegt men:

יְשִׁימָךְ אֱלֹהִים כְּשָׂרָה רַבְקָה רָחֵל וְלֵאָה.
Moge G.d je doen zijn als Sara, Rivka, Rachel en Lea.

Daarna vervolgt men:

יְבָרְכֶךָ יי וַיִּשְׁמְרֶךָ.
Moge G.d je zegenen en beschermen.
יָאֵר יי פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיַּחַנְנֶךָ.
Hij moge je met vreugde aanschouwen en je liefdevol bejegenen.

SCHOEISEL

Op Jom-Kippoer mag men niet op leren schoenen lopen — ook suède is leer — of ander schoeisel waarin leer is verwerkt — zoals dat vaak bij sportschoenen het geval is. Vóór Jom-Kippoer zal men dus voor toegestaan schoeisel moeten zorgen.

WERKVERBOD*als Sjabbat*

Het werkverbod van Jom-Kippoer is gelijk aan het werkverbod van Sjabbat, ook wanneer Jom-Kippoer op een doordeweekse dag valt! Men gelieve daar rekening mee te houden in het geval dat men maaltijden e.d. moet klaarmaken voor kinderen of eventuele zieken.

roken

Roken is op Jom-Kippoer niet toegestaan.

draagverbod

Het tijdstip dat het werkverbod begint, is in de loeach aangegeven. Vanaf dat moment — geruime tijd voordat de dienst van Kol Nidré begint! — is het niet meer toegestaan iets met zich mee te dragen. Men zal er daarom voor zorgen dat alles wat men in sjoel nodig heeft — machzor, talliet, leesbril e.d. — daar aanwezig is vóór het moment dat het werkverbod begint.

autorijden

Men mag alleen dan met de auto naar sjoel komen — teneinde uitgaande Jom-Kippoer weer met de auto naar huis te kunnen terugkeren — als men vóór het begin van het werkverbod in sjoel aanwezig is. (Zie ook de opmerking bij het aansteken van de kaarsen.)

MINCHA — MIDDAGGEBED

Bij mincha van 'Erew Jom-Kippoer wordt de widdoej (zondenbelijdenis) in de 'zachte' Sjemonè Esré uitgesproken (niet bij de herhaling). Zie blz. 3 en blz. 17.

עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה וּבְמִצְוֹת כָּל יְמֵי חַיֵּיהֶם. en die zich hun hele leven met Tora en Mitswot zullen bezighouden.

וְיֵהִי מְקוֹרֶךָ בְּרוּךְ. Moge alles wat je tot stand brengt, gezegend zijn.

וַיִּזְמִין לְךָ פְּרִנְסָתְךָ בְּהִתֵּר וּבְנִחַת Moge G.d ervoor zorgen dat je je op eerlijke en makkelijke wijze in je levensonderhoud kunt voorzien

וּבְרוּחַ מִפְּתַח יְדוֹ הַרְחֵבָה in ruime mate, uit zijn onuitputtelijke Hand

וְלֹא עַל יְדֵי מִתְּנַת בֶּשֶׁר וְדָם. en dat je niet aangewezen zult zijn op giften en bijstand.

פְּרִנְסָה שֶׁתְּהִיָּה פְּנוּי לְעִבּוּדֵי יי. Moge het een levensonderhoud zijn waarbij je vrije tijd overhoudt om G.d te dienen.

וּתְכַתֵּב וּתְחַתֵּם לְחַיִּים טוֹבִים וְאֲרוּכִים Moge je onvoorwaardelijk ingeschreven worden voor een gelukkig en lang leven

בְּתוֹךְ כָּל צְדִיקֵי יִשְׂרָאֵל אָמֵן. samen met het gehele Joodse volk. Amén.

JOM-KIPPOER KAARS

Het is de gewoonte gedurende Jom-Kippoer een speciale kaars te laten branden. Sommigen steken — al naar gelang de omstandigheden — ook nog, voor ieder overleden familielid apart, een jaartijdlicht aan.

יִשָּׂא יי פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיִּשֶׂם לְךָ שְׁלוֹם. Hij moge zich tot jou wenden en je vrede schenken.

וְיֵהִי רְצוֹן מִלְּפָנֵי אָבִינוּ שְׁבַשְׁמַיִם. Het moge de wil van onze Vader in de 'Hemel' zijn dat Hij in jouw hart liefde en ontzag voor Hem zal leggen.

וְתִהְיֶה יְרֵאת יי עַל פְּנֶיךָ. Moge dat ontzag voor G.d zichtbaar bij jou zijn je hele leven, opdat je niet zult zondigen.

וְתִהְיֶה חֲשֵׁקְךָ בַּתּוֹרָה וּבְמִצְוֹת. Je sterkste verlangen zal zijn G.ds Tora te leren en G.ds geboden te vervullen.

עֵינֶיךָ לִנְכַח יְבִיטוּ. Je ogen zullen alleen kijken naar wat goed is,

פִּיךָ יְדַבֵּר חֲכָמוֹת. je mond zal alleen verstandige taal spreken,

וְלִבְךָ יִהְיֶה אֵימוֹת. je hart alleen gevuld zijn met gevoelens van eerbied tegenover G.d en de medemens.

יְדֵיךָ יַעֲסֻקוּ בְּמִצְוֹת. Je handen zul je gebruiken om goede daden te verrichten,

רַגְלֶיךָ יָרוּצוּ. je benen zullen rennen om de wil van je Vader in de 'Hemel' te vervullen.

לְעֲשׂוֹת רְצוֹן אָבִיךָ שְׁבַשְׁמַיִם.

וַיִּתֵּן לְךָ בָּנִים וּבָנוֹת. Moge G.d je zoons en dochters schenken

צְדִיקִים וְצַדִּיקָנוֹת. die goed en rechtvaardig zullen zijn

VIJF VERBODEN

Jom-Kippoer kent vijf verboden:

- het eetverbod
- het drinkverbod (ook de mond wordt niet gespoeld)
- men loopt niet op schoenen van leer of schoenen waarin leer is verwerkt (dat kan ook bij sportschoenen het geval zijn)
- man en vrouw raken elkaar niet aan
- men mag zich — afgezien van de vingers en 's morgens de oogleden — niet wassen

Men moet al het mogelijke doen om op Jom-Kippoer te vasten. Het vasten is belangrijker dan het aanwezig zijn in sjoel!

Maar het kan om medische redenen niet verantwoord zijn (de hele) Jom-Kippoer te vasten. In dat geval is het een *mitswa* om te eten en/of te drinken. Men mag evenwel in deze niet zelf beslissen; men moet daaromtrent een rabbijn en een arts raadplegen.

WENSEN

Men wenst elkaar een *gmar tov* of een *gmar chatiema towa* — een gunstig G.ddelijk oordeel —, een *goed jomtov* en een *goed vasten*.

HAVDALA

Uitgaande Jom-Kippoer wordt havdala gemaakt. Zie blz. 963.

Wanneer alle huisgenoten in sjoel havdala hebben gehoord, hoeft men thuis géén havdala meer te maken.

HADLAKAT NÉROT — HET AANSTEKEN VAN DE KAARSEN

Vóór het begin van het werkverbod worden de Jomtov-kaarsen aangestoken. De vrouw des huizes steekt twee kaarsen aan. Meisjes die de mooie gewoonte hebben met Sjabbat een kaars aan te steken doen dit nu ook.

Na het aansteken worden de volgende berachot gezegd (als Jom-Kippoer op Sjabbat valt, zegt men tevens de woorden die tussen haakjes staan):

בְּרוּךְ אַתָּה, יְיָ אֱלֹהֵינוּ, מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהַדְלִיק נֵר שֶׁל (שַׁבָּת וְשֶׁל) יוֹם הַכַּפּוּרִים.

(De volgende beracha wordt door sommigen niet gezegd.)

בְּרוּךְ אַתָּה, יְיָ אֱלֹהֵינוּ, מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁחֲחִינּוּ וְקִיַּמְנוּ וְהִגִּיעָנוּ לְזִמְן הַזֶּה.

Geprezen, U, Eeuwige, onze G.d, Koning van de wereld die ons met Zijn geboden een bijzondere taak heeft opgelegd en ons het aansteken van het (Sjabbat- en) Jom-Kippoer-licht heeft opgedragen.

Geprezen, U, Eeuwige, onze G.d, Koning van de wereld die ons het leven heeft geschonken en ons in staat gesteld heeft dit tijdstip te beleven.

Opmerking: Wanneer men nà het aansteken van de kaarsen — en vóór het begin van het werkverbod — met de auto naar sjoel wil gaan, dan moet men vóór het aansteken het voorbehoud maken dat men het werkverbod van Jom Kippoer niet nu, met het zeggen van de berachot, op zich neemt.

tegenover God en tegenover de mensen. Daarom is het ook een voorschrift om 'erew jom-kippoer een feestelijke maaltijd te houden, een se'oeda-sjel-mitswa. We doen mooie kleren aan; misschien heeft de gewoonte dat de mannen in sjoel witte kleren dragen ook als verklaring dat men vroeger bij feestelijke gelegenheden witte kleren droeg. Deze speciale witte kleding wordt in sommige kringen ook op de sederavonden en door een bruidegom gedragen.

תפלת מנחה לערב יום כפור

MINCHA-MIDDAGGEBED OP DE DAG VOOR JOM-KIPPOER.

Inleiding

Dit middaggebed zegt men vroeg in de middag. Het verschilt met het dagelijks middaggebed daarin dat er na de laatste beracha van het hoofdgebed — dat naar het oosten gericht staande gezegd wordt en daarom 'amida heet (ook wel sjemoné-esré) — een bijzonder gebed wordt uitgesproken. Dit is de widdoej, de bekentenis van zonden. We vragen daarin God onze zonden te vergeven op deze dag van verzoening.

Indien men verzoening voor zonden wil verkrijgen moet men eerst bekennen dat men zonden heeft begaan en ook duidelijk vermelden wat voor zonden het zijn geweest. [Zie Lev. 5, 5; Num. 5, 6, 7.] Daar wij echter voor heel het volk om vergiffenis vragen, sommen we alle mogelijke zonden of wetsovertredingen op die iemand gedaan zou kunnen hebben. Daarom spreken wij ook bij deze gebeden steeds in de meervoudsvorm. Daarbij moeten wij de intentie hebben tesjoewa te doen, terug te keren van de verkeerde weg, terug naar de weg die God ons heeft voorgeschreven.

Dit widdoejgebed is van zeer oude datum en in bijzondere prozastijl, zoals die in tenach en siddoer al voorkomt, alfabetisch gerangschikt, opdat het beter in het geheugen zou vastliggen. Het begint met algemene overtredingen: asjamnoe, bagadnoe enz.; daarna worden de zonden gespecificeerd in een dubbel alfabetische volgorde, het 'Al chét. In het middaggebed van deze dag zegt men het zachtjes in het stille gebed; het wordt nu bij de herhaling door de chazzan niet opnieuw gezegd, hetgeen op jom-kippoer zelf wel gebeurt.

Op de dag vóór de grote, heilige dag bereiden wij ons voor, niet alleen in sjoel maar ook thuis. De vastendag van tien tisri is geen treurdag. Wij zijn in een jom-tov stemming, omdat deze dag ons gegeven is om van onze schuld bevrijd te worden, van zonden

MIDDAGGEBED VOOR 'EREV JOM-KIPPOER

Hoe goed zijn uw tenten, Ja'akov, uw woningen, Israel! [Num. 24, 5]. Door Uw grote liefde mag ik Uw Huis binnengaan en mij in ontzag voor U neerbuigen naar Uw heilige arke [Ps. 5, 8].

Eeuwige, ik houd van het Huis waar U zich bevindt en van de plaats waar Uw Majesteit woont [Ps. 26, 8].

Ik wil buigen en knielen wil ik, de knie buigen voor de Eeuwige die mij geschapen heeft [Ps. 95, 5].

Ik hoop dat mijn gebed voor U, Eeuwige, komt op een ogenblik dat U het wel wilt aanvaarden. God, verhoor mij, omdat Uw liefde zo groot, Uw hulp de ware is [Ps. 69, 14].

Ter inleiding van het middaggebed wordt eerst gelezen het voorschrift over het dagelijkse offer van de namiddag (Numeri 28, 1-8 en Leviticus 1, 11).

Een vertaling zonder nadere verklaring hiervan geeft geen inzicht in de betekenis. Hiervoor is het nodig deze materie grondig te bestuderen. Hier wordt dus alleen volstaan met het geven van een korte opsomming van de behandelde onderwerpen.

Numeri 28, 1-8. Hier worden voorschriften gegeven over het dagelijks weerkerende offer, het korban tamied.

Leviticus 1, 11. Dit geeft de plaats aan waar dit geslacht moest worden en wat de priester met het bloed moest doen.

מְנַחָה לְעֶרֶב יוֹם כְּפוּר

Bij het binnenkomen in sjoel zeggen sommigen de volgende bijbelverzen:

מֵה־טָבוֹ אֱהִיָּךְ יַעֲקֹב מִשְׁכְּנֹתֶיךָ יִשְׂרָאֵל :

וְאֲנִי בָרַכְתִּי חֲסִדְךָ אָבִא בֵיתְךָ אֲשֶׁתַּחֲוֶה אֶל־הֵיכַל קִדְשְׁךָ
בִּירְאָתְךָ. יי אֶהְבֵּתִי מְעוֹן בֵּיתְךָ וּמְקוֹם מִשְׁכַּן כְּבוֹדְךָ : וְאֲנִי
אֲשֶׁתַּחֲוֶה וְאֶכְרַעָה אֶבְרַכָּה לְפָנַי יי עֲשֵׂי. וְאֲנִי תִפְלְתִי לְךָ
יי עַת רְצוֹן אֱלֹהִים בְּרַב־חֲסִדְךָ עֲנֵנִי בְּאֵמֶת יִשְׁעֶךָ :

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר. צוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת־קִרְבְּנֵי לַחֲמֵי לְאִשֵׁי רֵיחַ נִיחָחֵי תִשְׁמְרוּ
לְהַקְרִיב לִי בְמוֹעֵדוֹ. וְאָמַרְתָּ לָהֶם זֶה הָאִשָּׁה אֲשֶׁר תִּקְרִיבוּ
לְיְהוָה כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה תְּמִימִם שְׁנַיִם לַיּוֹם עוֹלָה תְּמִיד.
אֶת־הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֶּקֶר וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין
הָעֶרְפִּים. וְעֲשִׂירִית הָאֵיפָה סֵלֶת לְמִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כְּתִית
רְבִיעֵת הַהֵיזֵן. עֵלֶת תְּמִיד תַּעֲשֶׂה בְּהַר סִינַי לְרֵיחַ נִיחָח אֲשֶׁה
לְיְהוָה : וְנִסְכּוֹ רְבִיעֵת הַהֵיזֵן לְכֶבֶשׂ הָאֶחָד בַּקֹּדֶשׁ הַסֹּף נִסְךְ
שֶׁכֶר לְיְהוָה. וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֶרְפִּים כְּמִנְחַת
הַבֶּקֶר וְכִנְסֹכּוֹ תַעֲשֶׂה אֲשֶׁה רֵיחַ נִיחָח לְיְהוָה :

וְשַׁחַט אֹתוֹ עַל יָרֵךְ הַמִּזְבֵּחַ צַפְנָה לְפָנַי יְהוָה. וְזָרְקוּ בְּנֵי
אֶהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת־דָּמוֹ עַל־הַמִּזְבֵּחַ סְבִיב :

ASJRE JOSJEWÉ WÉTÉGA

Gelukkig die in Uw Huis verblijvend, steeds weer Uw lof verkondingen [Ps. 84, 5].

Gelukkig het volk dat het gaat zoals dit, gelukkig het volk, waarvan de Eeuwige de God is [Ps. 144, 15].

Gods Majesteit en eindeloze goedheid.

Psalm 145.

Een lofzang van David.

God, Koning, als hoogste wil ik U erkennen, Uw Naam prijzen, eeuwig en altijd. Iedere dag wil ik U prijzen, de lof van Uw Naam verkondingen, eeuwig en altijd. Groot is de Eeuwige en met lof uitbundig bezongen, Zijn grootheid is ondoorgrondelijk. Opvolgende geslachten brengen hulde aan Uw werken, van Uw machtige daden verhalen zij. De heerlijke pracht van Uw Majesteit en de verhalen van Uw wonderen wil ik bespreken. Van Uw ontzagwekkende macht spreken zij, Uw grootheid wil ik verkondigen. De faam van Uw overgrote goedheid verbreidt men en Uw rechtvaardigheid bejubelt men. Genadig en barmhartig is de Eeuwige, eindeloos geduldig en van grote liefde. Goed is de Eeuwige voor allen, Zijn barmhartigheid strekt zich uit over al Zijn werken. U, Eeuwige, danken al Uw schepselen en al Uw getrouwen prijzen U. Over Uw koninklijke Majesteit spreken zij en zij verkondigen Uw almacht, om de mensenkinderen Zijn machtige daden bekend te maken en de pracht van Zijn koninklijke Majesteit. Uw koningschap is een koningschap van alle eeuwigheid, Uw heerschappij is van alle geslachten. De Eeuwige steunt allen die vallen en richt op allen die gebukt gaan. Aller ogen zien hoopvol naar U op en U geeft ze eten op de juiste tijd, U opent Uw hand en stelt al wat leeft tevreden. Rechtvaardig is de Eeuwige in al Zijn wegen en liefderijk in al Zijn daden. Dichtbij is de Eeuwige voor allen die Hem aanroepen, voor allen die Hem aanroepen in waarheid. De wens van hen die ontzag voor Hem hebben vervult

אשרי יושבי ביתך; עוד יהללוך סלה.
אשרי העם שככה לו; אשרי העם שׂי אלהיו.

Psalm 145

תהלה לדוד

ארוממך, אלהי המלך, ואברכה שמך לעולם ועד.
בכל יום אברכה, ואהללה שמך לעולם ועד.
גדול יי ומהלל מאד, ולגדלתו אין חקר.
דור לדור ישבח מעשיך, וגבורתיך יגידו.
הדר כבוד הודך ודברי נפלאתיך אשיחה.
ועוזו נוראותיך יאמרו, וגדלתך אספרנה.
זכר רב טובך יביעו, וצדקתך ירננו.
חננו ורחום יי, ארך אפים וגדל חסד.
טוב יי לכל, ורחמיו על כל מעשיו.
יודוך יי כל מעשיך, וחסידיך יברכוכה.
כבוד מלכותך יאמרו, וגבורתך ידברו.
להודיע לבני האדם גבורתיו, וכבוד הדר מלכותו.
מלכותך מלכות כל עלמים, וממשלתך בכל דור ודור.
סומך יי לכל הנפלים, וזוקף לכל הכפופים.
עיני כל אליך ישברו, ואתה נותן להם את אכלם בעתו.
פותח את ידך, ומשביע לכל חי רצון.
צדיק יי בכל דרכיו, וחסיד בכל מעשיו.
קרוב יי לכל קראיו, לכל אשר יקראהו באמת.

Hij, hun smeken verhoort Hij en Hij helpt hen. De Eeuwige waakt over allen die van Hem houden en allen die het slechte doen vernietigt Hij. Een lofzang op de Eeuwige brengt mijn mond tot uiting en al wat leeft prijst Zijn heilige Naam, voor altijd.

Chazzan: En wij, wij prijzen God, van nu tot in eeuwigheid. Halleloeja! [Ps. 115, 18].

Chazzan: Laat de grootheid en heiligheid van Zijn grote Naam vermeld worden in de wereld die Hij geschapen heeft, volgens Zijn wil en moge Hij Zijn koningschap vestigen tijdens uw leven en tijdens het leven van heel het Huis Israel, spoedig en binnenkort. Zegt nu: Amen.

Chazzan en Gemeente: Moge Zijn grote Naam geprezen zijn in alle eeuwigheid.

Chazzan: Moge geprezen, met hulde, roem en hoogachting vermeld, verheven, verheerlijkt en met extatische lof bezongen worden, de Naam van de Heilige, die geprezen is, boven alle uitingen van prijzen, gezang, hulde en troost, die er in de wereld geuit worden. Zegt nu: Amen.

Die 2e Amida. Sefer Berachot voor den Versolindag

Heer, open mijn lippen en mijn mond zal de lof over U verkondigen [Ps. 51, 17].

Geprezen, U, Eeuwige, onze God en God van onze voorouders, God van Awraham, God van Jitschak, God van Ja'akov, de grote, machtige, ontzaglijke God, hoogste God, die echte weldaden bewijst, bezitter van het heelal, die de deugden van de voorouders in herinnering houdt en hun kleinkinderen terwille van Zijn Naam met liefde een verlosser brengt.

Bedenk ons om te leven, Koning, die het Leven wil en schrijf ons in het Boek van het Leven, terwille van Uzelf, levende God!

Koning, helper, redder en beschermer.

Geprezen, U, Eeuwige, beschermer van Awraham.

רצון יראיו יעשה, ואת שועתם ישמע ויושיעם.
שומר יי את כל אהביו, ואת כל הרשעים ישמיד.
תהלת יי ידבר-פי, ויברך כל בשר שם קדשו לעולם ועד.
(Chazzan) ואנחנו נברך יה מעתה ועד עולם; הללויה.

Chazzan: יתגדל ויתקדש שמה רבא בעלמא די כרא כרעותה;
וימליך מלכותה בחייכון וביומיכון, ובחיי דכל בית
ישראל, בעגלא ובזמן קריב, ואמרו אמן.
allen: יהא שמה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמיא.

Chazzan: יתברך וישתבח, ויתפאר ויתרומם, ויתנשא
ויתהדר, ויתעלה ויתהלל שמה דקדשא, בריך הוא, לעלא
ולעלא מכל ברכתא ושירתא, תשבחתא ונחמתא, דאמירן
בעלמא, ואמרו אמן.

Bij het uitspreken van de Amida is men staande naar het "oosten" gericht.

אדני, שפתי תפתח, ופי יגיד תהלתך.
ברוך אתה, יי אלהינו ואלהי אבותינו, אלהי אברהם,
אלהי יצחק, ואלהי יעקב, האל הגדול הגבור והנורא, אל
עליון, גומל חסדים טובים, וקונה הכל, וזוכר חסדי
אבות, ומביא גואל לבני בניהם למען שמו באהבה.
זכרנו לחיים, מלך חפץ בחיים, וכתבנו בספר החיים,
למענך אלהים חיים.
מלך עוזר ומושיע ומגן, ברוך אתה, יי, מגן אברהם.

U bent te allen tijde machtig, Heer, U brengt doden weer tot leven, geweldig om te helpen.

U zorgt met liefde voor de levenden, brengt met grote barmhartigheid doden weer tot leven, steunt die vallen, geneest zieken, bevrijdt gevangenen en houdt de belofte van trouw aan hen die in het stof slapen. Wie is als U, Heer over de krachten, wie is U gelijk, Koning die laat sterven en weer tot leven brengt en die hulp als een bloem laat opkomen.

Wie is als U, barmhartige Vader die met barmhartigheid Zijn shepselen met leven bedenkt.

U bent trouw — aan Uw belofte — doden weer tot leven te brengen. Geprezen, U, Eeuwige die de doden weer tot leven brengt.

Chazzan: Wij willen de heiligheid van Uw Naam in de wereld verkondigen evenals men dit doet in de hogere sferen, zoals dit door Uw profeet beschreven is: 'De een roept de ander toe en zegt:

allen: Heilig, heilig, heilig is de Eeuwige-Tsewaot, heel de aarde is vol van Zijn Majesteit' [*Jes. 6, 3*].

Chazzan: Elkaar beantwoordend zeggen ze: Geprezen!

allen: 'Geprezen de Majesteit van de Eeuwige van de plaats waar Hij is!' [*Ez. 3, 13*].

Chazzan: En in Uw heilige geschriften staat geschreven:

allen: 'De Eeuwige regeert voor altijd, Uw God, Tsion, in alle geslachten, Halleloeja!' [*Ps. 146, 10*].

Chazzan: In alle geslachten verkondigen wij Uw grootheid en in alle eeuwigheid getuigen wij van Uw heiligheid en de hulde voor U, onze God, zal nooit en te nimmer uit onze mond wijken, want U, God en Koning, bent groot en heilig. Geprezen, U, Eeuwige, heilige Koning!

U bent heilig en Uw Naam is heilig en heilige wezens zingen elke dag lofliederen voor U.

Geprezen, U, Eeuwige, heilige Koning.

אתה גבור לעולם, אדני; מחיה מתים אתה, רב להושיע.

מכלכל חיים בחסד, מחיה מתים ברחמים רבים, סומך נופלים, ורופא חולים, ומתיר אסורים, ומקים אמונתו לישני עפר. מי כמוך, בעל גבורות, ומי דומה לך, מלך ממית ומחיה ומצמיח ישועה.

מי כמוך, אב הרחמים, זוכר יצוריו לחיים ברחמים. ונאמן אתה להחיות מתים. ברוך אתה, יי, מחיה המתים.

Bij de herhaling van het gebed door de chazzan wordt de Kedoesja gezegd. Deze wordt staande uitgesproken, gericht naar het 'oosten'.

Chazzan נקדש את שמך בעולם כשם שמקדישים אותו בשמי מרום, ככתוב על יד נביאך: וקרא זה אל זה ואמר:

allen קדוש, קדוש, קדוש יי צבאות; מלא כל הארץ כבודו. *Chazzan* לעממתם ברוך יאמרו.

allen ברוך כבוד יי ממקומו.

Chazzan ובדברי קדשך כתוב לאמר:

allen ימלך יי לעולם, אלהיך ציון לדר ודר; הללויה.

Chazzan לדור ודור נגיד גדלך, ולנצח נצחים קדשך נקדיש, ושבתך אלהינו מפנינו לא ימוש לעולם ועד, כי אל מלך גדול וקדוש אתה. ברוך אתה, יי, המלך הקדוש.

אתה קדוש ושמך קדוש, וקדושים בכל יום יהללוך

סלה. ברוך אתה, יי, המלך הקדוש.

U begunstigt de mens met verstand en brengt de sterveling begrip bij; begunstig ons Uwerzijde met verstand, begrip en inzicht. Geprezen, U, Eeuwige die verstand als een gunst verleent.

Laat ons, Vader, weer naar Uw tora terugkeren en breng ons, Koning, dichterbij Uw dienst. Stel ons in staat om in volledige inkeer weer bij U terug te komen. Geprezen, U, Eeuwige die inkeer op prijs stelt.

Vergeef het ons, Vader, want we hebben gezondigt, schenk ons vergiffenis, Koning, want we hebben overtredingen begaan, want U schenkt vergiffenis en bent vergevensgezind.

Geprezen, U, Eeuwige die genadig is en heel veel wil vergeven. Kijk toch naar onze ellende, voer voor ons de strijd en verlos ons spoedig terwille van Uw Naam, want een machtige verlosser bent U. Geprezen, U, Eeuwige, verlosser van Israel.

Genees ons, Eeuwige, dan zullen we genezen zijn; help ons, dan zullen we geholpen zijn, want U komt onze lof toe en verschaft volledige genezing voor al onze kwalen, daar U God en Koning, een betrouwbaar arts bent, vol ontferming.

Geprezen, U, Eeuwige die de zieken van Zijn volk Israel geneest. Zegen voor ons, Eeuwige, onze God, dit jaar en alle soorten opbrengst daarvan ten goede en schenk zegen over de aardbodem. Geef ons in ruime mate van Uw goede gaven en zegen dit jaar voor ons zoals de goede jaren.

Geprezen, U, Eeuwige die de jaren zegent.

Blaas op een grote bazuin — Sjofer — voor onze bevrijding en hef hoog een vaandel om hen van ons die in galoot — de verstrooiing — leven bijeen te brengen en breng ons allen tezamen van de vier windstreken der aarde.

Geprezen, U, Eeuwige, die degenen van Zijn volk Israel die verdreven zijn, verzamelt.

Herstel onze rechters zoals in het begin, onze raadsheren zoals het aanvankelijk was, wend zorg en zuchten van ons af, regeer over ons, U alleen, Eeuwige, met liefde en diep medegevoel en laat ons recht wedervaren in het geding.

אתה חונן לאדם דעת, ומלמד לאנוש בינה. חננו מאתך דעה. בינה והשכל. ברוך אתה, יי, חונן הדעת.

השיבנו אבינו לתורתך, וקרבנו מלכנו לעבודתך; והחזירנו בתשובה שלמה לפניך. ברוך אתה, יי, הרוצה בתשובה.

סלח לנו אבינו כי חטאנו, מחל לנו מלכנו כי פשענו, כי מוחל וסולח אתה. ברוך אתה, יי, חונן המרבה לסלח.

ראה נא בענינו וריבה ריבנו, וגאלנו מהרה למען שמך, כי גואל חזק אתה. ברוך אתה, יי, גואל ישראל.

רפאנו יי ונרפא, הושיענו ונושעה, כי תהלתנו אתה; והעלה רפואה שלמה לכל מכותינו, כי אל מלך רופא נאמן ורחמן אתה. ברוך אתה, יי, רופא חולי עמו ישראל.

ברך עלינו, יי אלהינו, את השנה הזאת ואת כל מיני תבואתה לטובה, ותן ברכה על פני האדמה, ושבענו מטובך, וברך שנתנו כשנים הטובות. ברוך אתה, יי, מברך השנים.

תקע בשופר גדול לחרותנו, ושא נס לקבץ גליותינו, וקבצנו יחד מארבע כנפות הארץ. ברוך אתה, יי, מקבץ נדחי עמו ישראל.

השיבה שופטינו כבראשונה, ויועצינו כבתחלה; והסר ממנו יגון ואנחה; ומלוך עלינו, אתה יי לברך, בחסד וברחמים, וצדקנו במשפט.

Geprezen, U, Eeuwige, Koning van rechtvaardigheid.

Voor de lasteraars moge er geen hoop zijn, laat alle onheilstichters direkt verdwijnen en laat hen allen spoedig vernietigd worden; wil toch de kwaadwilligen met wortel en al uitroeien, breken, tegronderichten en vernederen, spoedig in onze dagen.

Geprezen, U, Eeuwige die vijanden breekt en kwaadwilligen vernedert.

Laat toch Uw diep medegevoel opgewekt worden voor hen die rechtschapen en vroom zijn, voor de leiders van Uw volk, het Huis-Israel, voor de geleerden die er nog over zijn, voor de oprechte proselieten, alsmede voor ons, Eeuwige, onze God. Schenk een waardige beloning aan allen die in oprechtheid op Uw Naam vertrouwen en laat ons met hen hetzelfde ten deel vallen. Laat ons nooit teleurgesteld zijn want op U vertrouwen wij.

Geprezen, U, Eeuwige, steun en bron van vertrouwen voor die rechtschapen zijn.

Keer in ontferming naar Uw stad, Jeroesjalajim, terug en wil daarbinnen weer steeds aanwezig zijn, zoals U het beloofd hebt; bouw haar binnenkort weer op als een bouwwerk dat eeuwig stand houdt en wil daar dan de troon van David weer spoedig vestigen. Geprezen, U, Eeuwige, herbouwer van Jeroesjalajim.

Laat hem die uit Uw dienaar David voortkomt spoedig verschijnen. Moge zijn stralende kracht door Uw hulp weer opkomen, want op Uw hulp hopen wij, iedere dag.

Geprezen, U, Eeuwige die de stralende helpende kracht laat ontluiken.

Hoor onze stem, Eeuwige, onze God. Spaar ons en ontferm U over ons, aanvaard in ontferming en welwillendheid ons gebed, want U bent een God die luistert naar gebeden en smeken; laat ons dan niet tevergeefs weer van U weg gaan, U bent het immers die het gebed van Uw volk Israel in ontferming verhoort.

Geprezen, U, Eeuwige die een gebed verhoort.

Aanvaard welwillend, Eeuwige, onze God, Uw volk Israel en hun gebed; herstel de dienst weer binnen Uw tempel met de in vuur

ברוך אתה, יי, המלך המשפט.

ולמלשינים אל תהי תקנה, וכל-עושי רשעה כרגע יאבדו, וכלם מהרה יכרתו; והזדים מהרה תעקר ותשבר ותמגר ותכניע במהרה בימינו. ברוך אתה, יי, שובר איכים ומכניע זדים.

על הצדיקים ועל החסידים, ועל זקני עמך בית ישראל ועל פליטת סופריהם, ועל גרי הצדק ועלינו, יהמו נא רחמיה, יי אלהינו; ותן שכר טוב לכל הבוטחים בשמך באמת, ושים חלקנו עמם, ולעולם לא נבוש, כי כך בטחנו. ברוך אתה, יי, משען ומבטח לצדיקים.

ולירושלים עירך ברחמים תשוב, ותשכון בתוכה כאשר דברת; וכנה אותה בקרוב בימינו בנין עולם; וכסא דוד מהרה לתוכה תכין. ברוך אתה, יי, בונה ירושלים.

את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח, וקרנו תרום בישועתך, כי לישועתך קוינו כל היום. ברוך אתה, יי, מצמיח קרן ישועה.

שמע קולנו, יי אלהינו, חוס ורחם עלינו, וקבל ברחמים וברצון את תפלתנו, כי אל שומע תפלות ותחנונים אתה; ומלפניך מלכנו ריקם אל תשיבנו, כי אתה שומע תפלת עמך ישראל ברחמים. ברוך אתה, יי, שומע תפלה.

רצה, יי אלהינו, בעמך ישראל ובתפלתם; והשב את

opgaande offers van Israel; wil hun gebed met liefde aanvaarden en moge steeds de dienst van Uw volk Israel een genoegdoening voor U zijn.

En mogen onze ogen het aanschouwen dat U in ontferming naar Tsion terugkeert. Geprezen, U, Eeuwige die Zijn goddelijke aanwezigheid weer naar Tsion terugbrengt.

Wij danken U, dat U, Eeuwige, onze God en God van onze voorouders het bent die voor eeuwig en altijd de rotsvaste steun voor ons leven, onze beschermende hulp bent; U bent dat van geslacht op geslacht. U danken wij en we verkondigen Uw lof voor ons leven, aan Uw hand overgeleverd en voor onze zielen, aan U toevertrouwd, voor Uw wonderen die dagelijks bij ons gebeuren en voor Uw wonderbaarlijke weldaden die er elk ogenblik zijn, 's avonds, 's morgens en 's middags. Oneindig-goede wiens ontferming onbepert is, ontfermer, wiens liefde niet ophoudt, op U is onze hoop van oudsher gevestigd.

Voor dit alles zal Uw Naam, Koning, geprezen en hoogverheven worden, voortdurend, eeuwig en altijd.

OECHETOV

Schrijf (allen) die tot Uw verbond behoren voor een goed leven op.

Terwijl de chazzan het nevenstaande reciteert zegt men Modiem derabbanan.

Wij danken U dat U, Eeuwige, onze God en God van onze voorouders bent, de God van allen die bestaan, onze schepper, schepper van het oerbegin. Uitingen van prijzen en dank komen Uw grote en heilige Naam toe, omdat U ons het leven hebt geschonken en ons staande hebt gehouden. Moge U ons zo laten voortleven en ons stand doen houden. Moge U onze ballingen verzamelen naar Uw heilige voorhoven om Uw wetten stipt na te komen en Uw wil te doen, om U met een gaaf hart te dienen; omdat wij U dankbaar mogen zijn wordt U geprezen, God, die wij dank verschuldigd zijn.

הַעֲבוּדָה לְדַבֵּר בִּיתְךָ. וְאֲשֵׁי יִשְׂרָאֵל וְתַפְלֹתֶם בְּאַהֲבָה
תִּקְבַּל בְּרִצּוֹן. וְתִהְיֶה לְרִצּוֹן תָּמִיד עֲבוּדַת יִשְׂרָאֵל עִמָּךְ.
וְתַחֲזִינָה עֵינֵינוּ בְּשׂוֹכֶךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים. בְּרוּךְ אַתָּה, יי.
הַמְחִזִיר שְׂכִינְתּוֹ לְצִיּוֹן.

Modiem-derabbanan zegt men terwijl de chazzan het nevenstaande reciteert.

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ, שְׂאֵתָה מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ, שְׂאֵתָה
הוּא יי אֱלֹהֵינוּ וְאֵלֵהֵי הוּא יי אֱלֹהֵינוּ וְאֵלֵהֵי
אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד. צוּר אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי כָל בָּשָׂר,
חַיֵּינוּ, מִגֵּן יִשְׁעֵנוּ אַתָּה הוּא. יוֹצֵרנוּ, יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית,
לְדוֹר נְדוּר נוֹדָה לָךְ, וְנִסְפָּר בְּרִכּוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ
תְּהַלְתֶּךָ, עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים הַגְּדוֹל וְהַקְּדוֹשׁ עַל
בִּידְךָ, וְעַל נַשְׁמוֹתֵינוּ שֶׁחַחֲיִיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ. בֵּן
הַפְּקוּדוֹת לָךְ, וְעַל נַסִּיךְ תַּחֲזִינָה וְתַקִּימָנוּ, וְתַאֲסוּף
שְׂבָכָל יוֹם עִמָּנוּ, וְעַל גְּלוּתֵינוּ לְחַצְרוֹת קִדְשֶׁךָ
נַפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שְׂבָכָל לְשִׁמּוֹר חֲקִיךָ וְלַעֲשׂוֹת
עַתָּה, עָרֵב וְכָקֵר וְצָהָרִים. רִצּוֹנְךָ וְלַעֲבֹדְךָ בְּלִבְךָ שְׁלָם.
הַטוֹב כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמֶיךָ, עַל שְׂאֵנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ.
וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא תִמּוּ חַסְדֶיךָ, בְּרוּךְ אַל הַהוֹדָאוֹת.
מֵעוֹלָם קוִינֵנוּ לָךְ.

וְעַל כָּלֶם יִתְפָּרֵךְ וְיִתְרוֹמַם שְׁמֶךָ, מִלְּכֵנוּ, תָּמִיד לְעוֹלָם

וָעֶד.

וְכָתוּב לְחַיִּים טוֹבִים (כָּל) בְּנֵי בְרִיתְךָ.

En allen die leven zullen U altijd danken en in oprechtheid met lof Uw Naam vermelden, God, onze hulp en bijstand voor altijd. Geprezen, U, Eeuwige, Uw Naam is 'de Oneindig-goede' en het komt U toe te danken.

Veel vrede moge U Uw volk Israel voor eeuwig schenken, want U, Koning, bent Heer over alle vrede. Moge het goed zijn in Uw ogen Uw volk Israel in elke tijd en op welk uur ook te zegenen met Uw vrede.

Mogen wij bij U in het boek van leven, zegen, vrede en een goed bestaan bedacht en ingeschreven worden; wij en heel Uw volk Israel voor een goed leven en voor vrede. Geprezen, U, Eeuwige, Vredestichter!

WIDDOEJ-ZONDENBELIJDENIS

Onze God en God van onze voorouders!

Moge ons gebed voor U komen en onttrekt U zich niet aan ons smeken, want wij zijn niet zo brutaal en hardnekkig, dat wij U, Eeuwige, onze God, zouden zeggen: 'Wij zijn braaf en hebben niet gezondigd; integendeel, wij hebben wel gezondigd'.

Wij zijn schuldig, wij zijn ontrouw geweest, hebben gestolen, hebben lastertaal gesproken, wij hebben verkeerd gehandeld, wij hebben slechte dingen gedaan, waren moedwillig en hebben geweld gepleegd, wij hebben leugens verzonnen en slechte plannen beraamd, wij hebben bedrog gepleegd, gespot en ons verzet, wij hebben gehoond en waren weerspannig, wij hebben overtredingen begaan, waren misdadig en namen een vijandige houding aan, wij waren hardnekkig en boosaardig, deden verderfelijke en gruwelijke dingen, wij zijn afgedwaald en brachten anderen op een dwaalspoor.

Wij zijn afgeweken van Uw geboden en Uw goede rechtsvoorschriften en het heeft ons niets gebaat. Maar U bent rechtvaardig bij al wat ons overkomt, want U doet wat waar is, maar wij hebben verkeerd gehandeld.

וְכָל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֵלָה, וַיְהִלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בְּאַמֶּת, הָאֵל,
יְשׁוּעָתָנוּ וְעֲזָרְתָנוּ סֵלָה. בְּרוּךְ אַתָּה, יְיָ, הַטּוֹב שִׁמְךָ, וְלֵךְ נָא
לְהוֹדוֹת.

שְׁלוֹם רַב עַל יִשְׂרָאֵל עִמָּךְ תְּשִׁים לְעוֹלָם, כִּי אַתָּה הוּא
מֶלֶךְ אֲדוֹן לְכָל הַשְּׁלוֹם, וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת עִמָּךְ
יִשְׂרָאֵל בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה בְּשִׁלּוּמֶךָ.
בְּסִפּוּר חַיִּים, בְּרִכָּה וְשְׁלוֹם וּפְרִינָסָה טוֹבָה, נִזְכֵּר וְנִכְתָּב
לְפָנֶיךָ, אֲנַחְנוּ וְכָל עִמָּךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל, לְחַיִּים טוֹבִים
וְלְשְׁלוֹם. בְּרוּךְ אַתָּה, יְיָ, עוֹשֵׂה הַשְּׁלוֹם.

Bij de herhaling door de chazzan wordt het volgende niet gezegd. De chazzan gaat verder met Heel Kaddiesj (blz. 27).

אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, תְּבַא לְפָנֶיךָ תְּפִלָּתָנוּ, וְאֵל
תְּתַעַלֵּם מִתְחַנְּתָנוּ; שְׂאִין אֲנַחְנוּ עֲזֵי פָנִים וְקָשִׁי עַרְףְךָ לֹמַר
לְפָנֶיךָ, יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, צְדִיקִים אֲנַחְנוּ וְלֹא
חַטָּאנוּ; אַבְל אֲנַחְנוּ חַטָּאנוּ.

Bij de woorden van de zondenbelijdenis klopt men met de rechtervuist op het hart, de "zetel" van de neiging tot het verkeerde.

אֲשַׁמְנוּ, בְּגִדְנוּ, גְּזַלְנוּ, דִּבְרַנוּ דְּפִי; הָעוִינוּ, וְהִרְשַׁעְנוּ,
זָדְנוּ, חָמְסְנוּ, טָפְלְנוּ שִׁקְר; יַעֲצָנוּ רָע, כִּזְבְּנוּ, לְצָנוּ, מְרַדְנוּ,
נֶאֱצָנוּ; סָרְרְנוּ, עוִינוּ, פִּשְׁעָנוּ, צָרְרְנוּ, קָשִׁינוּ עַרְףְךָ; רִשְׁעָנוּ,
שַׁחַתְנוּ, תַּעֲבָנוּ, תַּעֲיִנוּ, תַּעֲתַעְנוּ.

סָרְנוּ מִמִּצְוֹתֶיךָ וּמִמַּשְׁפָּטֶיךָ הַטּוֹבִים, וְלֹא שָׁוָה לָנוּ.
וְאַתָּה צְדִיק עַל כָּל הַבָּא עֲלֵינוּ, כִּי אָמַת עָשִׂיתָ וְאֲנַחְנוּ
הִרְשַׁעְנוּ.

Wat hebben wij, nu wij voor U staan, U die hoogverheven zetelt, te zeggen? Wat hebben wij, nu wij voor U staan, U die in de hemel troont te vertellen? U weet immers alles wat geheim is en wat openlijk bekend is.

U kent de mysteries van de wereld en de diepste geheimen van al wat leeft. U onderzoekt de meest intieme gedachten en doorziet wat in het geweten en in het gevoel omgaat. Geen enkel ding is aan Uw blik onttrokken, niets is ervoor verborgen.

Moge het het daarom Uw wil zijn, Eeuwige, onze God en God van onze voorouders, dat U ons vergiffenis schenkt voor al onze zonden, ons onze overtredingen kwijtscheldt en ons verzoening verschaft voor alles wat wij misdreven.

VOOR ZONDE TEGENOVER U BEGAAN *wordt volgens hebr. tekst*
gedwongen of uit vrije wil.

in overmoed.

uit onwetendheid.

door onbezonnen uitingen.

in het openbaar of in het geheim.

door het plegen van geslachtelijke ontucht.

door het misbruik maken van de spraak.

bewust en met bedrog.

met voorbedachte rade.

door benadeling van een ander.

door zondenbelijdenis alleen met de mond.

door onzedelijke samenkomsten.

door moedwil of bij vergissing.

מה נאמר לפניך יושב מרום, ומה נספר לפניך שוכן שחקים, הלא כל הנסתרות והנגלות אתה יודע. אתה יודע רזי עולם, ותעלומות סתרי כל חי. אתה חופש כל חדרי בטן, ובוהן כליות לב. אין דבר נעלם ממך, ואין נסתר מנגד עיניך. וככן יהי רצון מלפניך, יי אלהינו ואלהי אבותינו, שתסלח לנו על כל חטאתינו, ותמחל לנו על כל עונותינו, ותכפר לנו על כל פשעינו.

על חטא שחטאנו לפניך באנס ובכרצון,
ועל חטא שחטאנו לפניך באמוץ הלב.
על חטא שחטאנו לפניך בבלי דעת,
ועל חטא שחטאנו לפניך בכטוי שפתיים.
על חטא שחטאנו לפניך בגלוי ובסתר,
ועל חטא שחטאנו לפניך בגלוי עריות,
על חטא שחטאנו לפניך בדבור פה,
ועל חטא שחטאנו לפניך בדעת ובמרמה.
על חטא שחטאנו לפניך בהרהור הלב,
ועל חטא שחטאנו לפניך בהונאת רע.
על חטא שחטאנו לפניך בודוי פה,
ועל חטא שחטאנו לפניך בוועידת זנות.
על חטא שחטאנו לפניך בזרון ובשגגה.

door geringschatting van ouders of leraren.

door gebruik van geweld.

door ontwijding van Gods Naam.

door dwaze uitingen.

door vunzige taal.

door verkeerde neigingen.

bewust of onbewust.

En voor dit alles, God van de vergiffenis, schenk ons vergiffenis, scheld het ons kwijt, verschaf ons verzoening.

door het aannemen van steekpenningen.

door leugen of bedrog.

door kwaadspreken.

door spot.

bij het zaken doen.

door spijs en drank.

door rente of overwinst.

door een uitdagende houding.

door lonken met de ogen.

door gepraat met de lippen — maar niet met het hart —.

door verwaten blik.

door brutaliteit.

En voor dit alles, God van de vergiffenis, schenk ons vergiffenis, scheld het ons kwijt, verschaf ons verzoening.

וְעַל חַטָּא שְׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּזִלְזוּל הוֹרִים וּמוֹרִים.

עַל חַטָּא שְׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּחֹזֶק יָד.

וְעַל חַטָּא שְׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּחִלּוּל הַשֵּׁם.

עַל חַטָּא שְׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּטַפְשׁוֹת פֶּה.

וְעַל חַטָּא שְׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּטַמְאֵת שְׁפָתַיִם.

עַל חַטָּא שְׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּיִצְרַר הָרֶע.

וְעַל חַטָּא שְׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּיֹדְעִים וּבְלֹא יוֹדְעִים.

וְעַל כָּלֵם, אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת, סִלַּח לָנוּ, מְחַל לָנוּ, כְּפָר־לָנוּ.

עַל חַטָּא שְׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּכַפַּת שֶׁחַד.

וְעַל חַטָּא שְׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּכַחַשׁ וּבְכֹזֵב.

עַל חַטָּא שְׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּלִשׁוֹן הָרֶע.

וְעַל חַטָּא שְׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּלִצּוֹן.

עַל חַטָּא שְׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּמִשָּׂא וּבְמִתָּן.

וְעַל חַטָּא שְׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּמֵאֵכֶל וּבְמִשְׁתֵּה.

עַל חַטָּא שְׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּנִשְׁךְ וּבְמִרְבִּית.

וְעַל חַטָּא שְׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּנִטְיַת גְּרוֹן.

עַל חַטָּא שְׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּשִׁקוּר עֵינַי.

וְעַל חַטָּא שְׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּשִׁיחַ שְׁפֹתוֹתֵינוּ.

עַל חַטָּא שְׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּעֵינַיִם רְמוֹת.

וְעַל חַטָּא שְׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּעִזּוֹת מִצַּח.

וְעַל כָּלֵם, אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת, סִלַּח לָנוּ, מְחַל לָנוּ, כְּפָר־לָנוּ.

door het afwerpen van het Goddelijk juk.

door een aanmatigend oordeel.

door een ander in de val te lokken.

door afgunst.

door lichtzinnigheid.

door hardnekkigheid.

door vlug te lopen om het kwade te doen.

door lasterpraat.

door het afleggen van valse eed.

door ongemotiveerde haatgevoelens.

door het onrechtmatig achterhouden van het ons terhandgestelde.

in een toestand van geestesverwarring.

En voor dit alles, God van de vergiffenis, schenk ons vergiffenis, scheld het ons kwijt, verschaft ons verzoening.

Voor zonden* waarvoor wij schuldig zouden zijn geweest een in-
vlammen-opgaand offer
een zonde-offer
een offer dat in waarde kan wisselen
een schuldoffer in geval van zekerheid of van twijfel
de straf van geselslagen op gezag van de joodse rechter
de veertig geselslagen
de doodstraf in Gods hand

* Toen er nog een tempeldienst bestond moest men bij bepaalde overtredingen bepaalde soorten offers brengen, al naar de aard van hetgeen men misdaan had of nagelaten had te doen. Voor al deze feiten vragen we ook vergiffenis, kwijtschelding en verzoening.

Eveneens vragen we dit voor alle zonden waarvoor wij, toen er nog joodse gerechtshoven bestonden die lijfstraffen gaven, deze zouden hebben gekregen.

עַל חַטָּא שְׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בַּפְּרִיקָת עַל,
וְעַל חַטָּא שְׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בַּפְּלִילוֹת.

עַל חַטָּא שְׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בַּצְדִּית רַע,

וְעַל חַטָּא שְׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בַּצָּרוֹת עֵינַי.

עַל חַטָּא שְׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בַּקְלוֹת רֹאשׁ,

וְעַל חַטָּא שְׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בַּקְשִׁיּוֹת עֶרְף.

עַל חַטָּא שְׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּרִיצַת רַגְלִים לְהַרְע,

וְעַל חַטָּא שְׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּרַכִּילוֹת.

עַל חַטָּא שְׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בַּשְּׂבוּעַת שְׂוֹא,

וְעַל חַטָּא שְׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בַּשְּׁנֵאת חֲנָם.

עַל חַטָּא שְׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בַּתְּשׁוּמַת יָד,

וְעַל חַטָּא שְׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בַּתְּמָהוֹן לִכְב.

וְעַל כָּלֵם, אֱלוֹהַ סְלִיחוֹת, סֶלַח לָנוּ, מְחַל לָנוּ, כַּפָּר־לָנוּ.

וְעַל חַטָּאִים שְׁאָנוּ חַיְבִים עֲלֵיהֶם עוֹלָה.

וְעַל חַטָּאִים שְׁאָנוּ חַיְבִים עֲלֵיהֶם חֲטָאת.

וְעַל חַטָּאִים שְׁאָנוּ חַיְבִים עֲלֵיהֶם קָרְבָן עוֹלָה וַיִּזְרַד.

וְעַל חַטָּאִים שְׁאָנוּ חַיְבִים עֲלֵיהֶם אָשֶׁם וְדַאי וְתִלוּי.

וְעַל חַטָּאִים שְׁאָנוּ חַיְבִים עֲלֵיהֶם מִכַּת מַרְדּוֹת.

וְעַל חַטָּאִים שְׁאָנוּ חַיְבִים עֲלֵיהֶם מַלְקוֹת אַרְבָּעִים.

וְעַל חַטָּאִים שְׁאָנוּ חַיְבִים עֲלֵיהֶם מִיתָה בְּיַדִּי שָׁמַיִם.